

повысить общую устойчивость функционирования национальной экономики.

Таким образом, исследование показало, что уровень освоения инвестиций в основной капитал напрямую влияет на объемы промышленного производства в регионах, что подтверждает необходимость поиска путей привлечения инвестиционных ресурсов в наименее промышленно развитые регионы республики.

Литература:

1. Указ Президента Республики Узбекистан «О Стратегии развития нового Узбекистана на 2022-2026 годы» от 28 января 2022 года №ПФ-60.
2. Выступление Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева на 78-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН 2023г.
3. Информационное агентство: <http://invest-in-uzbekistan.org/>
4. Информационное агентство: <https://stat.uz/> Государственный комитет Республики Узбекистан по статистике.
5. Информационное агентство: <http://masterexpert.uz/>
6. Официальный сайт Министерство инвестиций и внешней торговли Республики Узбекистан: <https://mift.uz/ru>
7. <https://strategy.uz/index.php?news=1744>.
8. <https://www.gazeta.uz/uz/2023/05/30/uzlidep>

ҲУДУДЛАРДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СТРАТЕГИЯСИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ

Маъмуров Бахтиёр Холматжанович
ТДИУ ҳузуридаги “Ўзбекистон иқтисодиётини
ривожлантиришнинг илмий асослари
ва муаммолари” ИТМ, PhD

Ҳозирги кунда жаҳон миқёсида коронавирус инфекцияси пандемиясига қарши мисли кўрилмаган чора-тадбирлар кўрилмоқда, жумладан, одамлар ҳаракатини чеклаш ва тадбиркорлик субъектлари фаолиятини тўхтатиш. Бу энг йирик иқтисодиётларда ишлаб чиқариш ва истеъмол суръатларининг кескин пасайишига, глобал ишлаб чиқариш занжирлари ва савдо алоқаларининг узилишига, хом ашё нархининг пасайишига ва жаҳон молиявий бозорларининг ёмонлашишига олиб келди.

Глобал тизимнинг бир қисми бўлган Ўзбекистон иқтисодиёти ҳам юқоридаги омиллардан азият чекмоқда ва бу салбий таъсирларни юмшатиш бўйича самарали фаол чораларни кўришга ундамоқда. Мамлакат иқтисодиётининг туризм, транспорт, фармацевтика ва тўқимачилик саноати каби жадал ривожланаётган тармоқларини қўллаб-қувватлаш ва барқарорлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Глобал пандемия таҳлилчиларни АКТ бозорини ривожлантириш бўйича ўз прогнозларини қайта кўриб чиқишга мажбур қилди. 2020 йил май ойида Gartner таҳлилчилари 2019 йил учун маълумотларни қайта кўриб чиқишди ва уларнинг ҳисоб-китобларига кўра, 2019-йилга нисбатан глобал IT харажатлари 2020 йилда 8 фоизга камайиб, 3,4 триллион долларгача тушишини маълум қилишди (2016 йил 3,414 триллион доллар)[1].

Булутли хизматлардан ташқари саноатнинг барча сегментлари учун сиқилиш кутилмоқда - ходимларнинг масофавий ишларга оммавий бурилишлари туфайли уларга талаб ошади. Умуман олганда, компаниялар янги воқеликда омон қолишга ёрдам берадиган технологиялар ва хизматларга эътибор қаратадилар. Рақамли трансформация ва бизнеснинг ўсиши билан боғлиқ муаммолар йўқолади ва орқа фонга ўтади.

Энг катта пасайиш (-15,5%) IT қурилмалар сегментида кутилмоқда, шунингдек, салбий таъсир маълумотлар марказлари (-9,7%) ва IT хизматлари учун IT ечимлар (-7,7%) сегментларида кузатилади. Илгари 10,5% га ўсиши прогноз қилинган корпоратив дастурий таъминот сегменти янгиланган прогнозга мувофиқ 6,9% га камаяди.

2020 йил апрел ойининг бошларига келиб, COVID-19 пандемияси барча бозорлар ва мамлакатларни қамраб олган эди. Инфекция тарқалишининг таъсири рақамли трансформацияни амалга ошираётган компаниялар ва давлат идораларига ҳам таъсир қилди.

Бироқ, дунё АКТдан фаол фойдаланаётганлиги сабабли, пандемия жадал рақамли трансформацияга ҳисса қўшиши керак. Масалан, таълим муассасаларида масофавий таълим ва имтиҳонлар учун воситалар жорий этилмоқда; компаниялар масофавий ишлаш ва ходимларнинг ўзаро алоқаси учун дастурий таъминотни ўрнатмоқда; тиббиёт муассасалари беморларнинг шифокорлар қабулига боришини минималлаштиради; дўконлар контактсиз етказиб бериш хизматларини оммавий равишда йўлга қўймоқда.

IDC томонидан 10 та турли соҳадаги бир қанча бош директорлар билан суҳбат ўтказилди ва қизиқарли натижаларга эришилди. Улардан бири шундаки, бизнес барча ходимлар учун рақамли трансформация ва АКТ саводхонлиги бўйича лойиҳаларни янада юқори баҳолади. Пандемия узоқдан ишлаш имкониятларини, шунингдек, Интернет орқали маркетинг ва бизнес лойиҳаларни яхшилашга ёрдам берди.

Вирус тарқалиши туфайли компаниялар ўз мижозлари билан масофадан туриб алоқа қилишда кўпроқ рақамли бўлиб бормоқда. АКТ соҳасида шахсий маълумотларни бошқариш учун йирик компаниялар ўзларининг корпоратив тизимлари фойдаланувчилари ҳақидаги маълумотларни бошқариш учун махсус тизимларни жорий қилишлари керак. Илгари бу соҳада мутахассислар етишмас эди, аммо ҳозирда пандемия шароитида вазият ёмонлашди.

Пандемия компаниялардаги бошқарув жараёнини турли мутахассислар ўртасида тақсимлашга ундаши мумкин. Масалан, хавфсизлик тизимлари учун улагичларни дастурлаш, ички иш оқимларини созлаш, скриптларни ёзиш ва уларни жойлаштириш мумкин. Иккинчиси фойдаланувчи маълумотлари билан ишлаши, бизнес жараёнларини тавсифлаши, ҳужжатларни рўйхатдан ўтказиши ва ҳисобни оммавий бошқариш ғояларини илгари суриши мумкин.

Рақамли идентификацияни бошқариш кўпинча компаниянинг рақамли трансформация стратегияларига киритилмайди, аммо бу жараён жуда муҳим, чунки компаниялар Интернетда бизнес юритишда шахсий электрон ҳисоб ҳақиқий маълумотларга мос келишини текширишлари керак. Бу хизмат сифатини ошириши ва бизнесни фирибгарликдан ҳимоя қилиши мумкин. Қуйида 2018-2021 йиллар Ўзбекистон АКТ секторининг ялпи қўшилган қиймати ҳамда ЯИМга нисбатан улуши тижлили амалга оширилган (1-жадвал).

1-жадвал

Ялпи қўшилган қийматдаги таркибий ўзгаришлар динамикаси

	2018	2019	2020	2021	2018 йилга нисбатан 2021 йилдаги динамика	
					(+), (-)	%
ЯҚҚ жами, млрд.сўм	282684,4	379152,9	484128,7	558179,2	+275494,8	197,5
АКТ сектори						
жорий нархларда, млрд.сўм	5849,0	7059,0	7508,4	9524,4	+3675,4	162,8
иқтисодиёт бўйича ЯҚҚга нисбатан, %	2,1	1,9	1,6	1,7	-0,4	-
ЯИМга нисбатан, %	1,8	1,7	1,4	1,6	-0,2	-
АТ тармоғи						
жорий нархларда, млрд.сўм	391,1	706,4	881,3	1621,5	+1230,4	414,6
иқтисодиёт бўйича ЯҚҚга нисбатан, %	0,1	0,2	0,2	0,3	+0,2	-
ЯИМга нисбатан, %	0,1	0,2	0,2	0,3	+0,2	-

Манба: Ўзбекистон Республикаси ДСҚ маълумотлари асосида муаллиф томонидан шакллантирилган.

АКТ секторининг ялпи қўшилган қиймати 2018 йилда 282,68 трлн. сўмни ташкил этган бўлса, 2021 йилда 558,18 трлн. сўмни ташкил этган. Бу эса 2021 йилда 2018 йилга нисбатан динамика +275,49 трлн. сўмни ёки 197,5 %ни ташкил этган. АКТ секторининг ялпи қўшилган қиймати ЯИМ таркибида 2021 йилда 2018 йилга нисбатан -0.2%га камайган лекин АТ тармоғининг улуши АКТ сектори таркибида +0,2 %га ошган.

Шундай қилиб, глобал ахборот жамиятига киришнинг турли хорижий моделларининг шарт-шароитлари ва хусусиятларини аниқлаш потенциал ҳамкорларни аниқлаган ҳолда Ўзбекистонни глобал ахборот жамиятига киритиш учун АКТ соҳаси ва институционал муҳитни ривожлантириш дастурларини ишлаб чиқиш зарур. ва рақобатчилар. Бизнинг нуқтаи назаримиздан, маҳаллий компаниялар ички бозорда рақобатбардош устунликка эга бўлган АКТ саноати сегментларига, шунингдек, жаҳон АКТ бозорининг узоқ муддатли ривожланиш салоҳиятига эга бўлган сегментларига алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Республикада илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик соҳаси салоҳиятидан технологик ривожланишнинг миллий устувор йўналишларини самарали амалга ошириш учун фойдаланиш, шу билан бирга ахборот-коммуникация соҳасини “билимлар иқтисодиёти”нинг ишлаб чиқариш тармоғига айлантириш асосий вазифадир. Истиқболли тадқиқотларда ушбу муаммонинг қуйидаги асосий жиҳатларини ўрганиш талаб этилади:

республика ахборот-коммуникация соҳасини жаҳон жаҳон бозорига интеграциялаш стратегиясига концептуал ёндашувлар;

иқтисодиётнинг инновацион-ахборот турини ривожлантириш учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида институционал базани такомиллаштириш йўналишлари;

ахборот-коммуникация соҳасини ривожлантиришнинг ижтимоий омиллари (ёшлар иштироки, таълим ва бошқалар) ва улардан самарали фойдаланиш имкониятлари;

миллий иқтисодиётнинг короновирус пандемиясидан кейинги ривожланиши шароитида ахборот жамияти моделига ўтиш учун рағбатлантирувчи омилларни яратиш стратегиялари.

Фойдаланилган манба:

1. <https://www.gartner.com/en/newsroom/press-releases/2020-05-13-gartner-says-global-it-spending-to-decline-8-percent-in-2020-due-to-impact-of-covid19>

МИЛЛИЙ ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ТЕХНИК МАСАЛАЛАРИ

Закимов Айбек Муратбаевич

Қорақалпоқ давлат университети, PhD

Қорақалпоғистон Республикаси иқтисодиёти, жумладан аграр соҳасида амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохатлар таҳлили шуни кўрсатмоқдаки қўлга киритилаётган ютуқ ва мувоффақиятларнинг асосида иқтисодиётни модернизациялаш ва хўжалик юритишнинг янги ва замонавий шакллариининг ҳам ўрни ва аҳамияти тобора ортиб бормоқда.

Ушбу жараёнда Қорақалпоғистон агросаноат мажмуасининг етакчи таркибий тузилмаларидан бири ҳисобланган доривор ўсимликлар